

GALÉRIA

IGNÁCA BIZMAYERA

Slovenské národné múzeum
Múzeum Ľudovíta Štúra v Modre

Kukučínova 15,
Modra

GALÉRIA NÁRODNÉHO UMEJCA IGNÁCA BIZMAYERA

HISTORICKÁ BAŠTA A OPEVNENIE

Valcová bašta, prezývaná aj „červená veža“, dostala názov podľa zastrešenia červenou pálenou škridlou. Objekt bol v prvej polovici 17. storočia, po povýšení Modry medzi slobodné kráľovské mestá, postavený ako súčasť mestského opevnenia. Veža slúžila ako kontrolná bašta.

V roku 1994 bola v bašte zriadená Galéria Ignáca Bizmayera.

FIGURÁLNA PLASTIKA

Keramická figurálna tvorba súvisela so vznikom keramických stredísk. Na území Slovenska vzniklo viacero centier venujúcich sa výrobe keramiky. Do vývoja keramickej plastiky sa najvýraznejšie zapísali dielne v Stupave a Modre.

Kľúčové postavenie v keramickej figurálnej tvorbe patrí Ferdišovi Kostkovi a národnému umelcovi Ignácovi Bizmayerovi, ktorí posunuli hranice ľudového umenia do oblasti profesionálneho umenia. Osobitné miesto prináleží Slovenskej ľudovej majolike v Modre, ktorá vychovala rad figuralistov.

FERDIŠ KOSTKA (1878 – 1951)

Za zakladateľa figurálnej plastiky na Slovensku sa považuje Ferdiš Kostka. Pochádzal zo známej džbankárskej rodiny Putzovcov a Kostkovcov v Stupave. Inšpiráciou pre jeho tvorbu sa stali výjavy z vidieckeho a mestského života. Ferdiš Kostka vo svojich dielach zaznamenával výjavy tradičného života zo západného Slovenska, predovšetkým z oblastí okolo Stupavy. V tvorbe zobrazoval prostredie a ľudí, ktorých poznal. V roku 1946 sa stal prvým nositeľom titulu národný umelec.

MODRANSKÁ KERAMICKÁ DIELŇA

Pri zakladaní výroby zacielenej na keramickú figurálnu tvorbu zastáva osobitné miesto modranská keramická dielňa. V podniku vyrástlo viacero talentovaných keramikov, ktorí sa pustili do modelovania plastík. Vlastné výtvarné návrhy modelovali ručne, „z voľnej ruky“, alebo pre formu na sériové vyrábánie. Figurálnu tvorbu na pôde modranskej dielne koordinovali viacerí profesionálni umelci, ktorí poskytovali keramikom potrebné technologické a výtvarné usmernenie.

Väčší vzostup keramickej figurálnej plastiky nastal po roku 1945, keď nastúpila do dielne nová generácia keramikov. Spomedzi figuralistov vynikol najmä Ignác Bizmayer, ktorý predznamenal vznik nového odboru na pôde modranskej keramickej dielne.

S modranskou dielňou sa spája aj tvorba ďalších keramikov, ktorí sa popri práci maliarov, džbankárov a retušérov venovali modelovaniu keramických plastík. K tejto skupine patrili **MICHAL ŠKARČÁK** (1911 – 1985), považovaný za najstaršieho keramika figuralistu, a profesionálny výtvarník **IMRICH KÓŇA** (1917 – 1981). Spomedzi ostatných keramikov sa modelovaniu venovali **GUSTÁV ŠEBO** (1911 – 1982), **VILIAM PEŠKO** (1910 – 2004), **RICHARD HÓZ** (1918 – 1989), **JÁN SKLENÁR** (1924 – 2005), **RUDOLF BARČÍK** (1924 – 1985), **VINCENT LABAJ** (1924 – 1983), **FRANTIŠEK POLAKOVIČ** (1925 – 1992) a ďalší.

NÁRODNÝ UMELEC IGNÁC BIZMAYER (1922 – 2019)

Osobitné miesto v modernej slovenskej výtvarnej kultúre patrí Ignácovi Bizmayerovi. V tvorbe prekročil hranice ľudovej výroby a zaradil sa medzi profesionálnych slovenských umelcov.

Ignác Bizmayer sa narodil 20. apríla 1922 v Košolnej, v obci so starou habánskou tradíciou, ktorá predznamenalala umelcovu budúcu kariéru. Vyučil sa za maliara keramiky vo výrobní keramiky v Modre. Výtvarné nadanie, záujem o tvorbu a úsilie spolupodieľať sa na umeleckom smerovaní podniku stáli za rozhodnutím pokúsiť sa o vlastnú prácu keramikou figuralistu. Pre Slovenskú ľudovú majoliku vytvoril viacero prác inšpirovaných ľudovými motívmi. Začiatkom 50. rokov vystavoval plastiky v niekoľkých výtvarných sieňach v Prahe a Bratislave po boku renomovaných československých umelcov. Bizmayerove diela zaujali československú výtvarnú scénu a stáli za rozhodnutím majstra venovať sa samostatnej umeleckej tvorbe. Od 60. rokov 20. storočia vytvoril rad originálnych plastík, reliéfov a kompozícií zo slovenského ľudového prostredia. Počas života získal viacero významných ocenení, medzi nimi v roku 1982 titul národný umelec a v roku 2003 Pribinov kríž I. triedy za mimoriadne zásluhy o rozvoj výtvarného umenia a figurálnej tvorby.

FIGURÁLNA TVORBA IGNÁCA BIZMAYERA

Ignác Bizmayer sa venoval celý aktívny život modelovaniu. Dlhodobým štúdiom a zberateľskou prácou našiel vlastný umelecký výraz, ktorý bol pre nasledujúce generácie figuralistov vzorom.

Začiatky tvorivej práce Bizmayera sú spojené so sakrálnou tematikou. Mariánske výjavy a postavy svätcov dávali keramikovi možnosť vyjadriť konzervatívne a zaužívané námety vlastným spôsobom.

Cez modelovanie tradičných figúr s náboženskou tematikou sa dostal k vlastným motívom a vyjadreniam, ktoré sa stali pre jeho tvorbu zásadnými. Podobne ako náboženská téma rezonovala v počiatkoch tvorby Ignáca Bizmayera aj inšpirácia ľudovými podmalbami na skle.

Bohatý zdroj motívov našiel v zvykosloví, tradíciách, v ornamentálke slovenských krojov a v rôznych druhoch poľnohospodárskych a remeselných prác, ktoré svojsky výtvarne stvárňoval.

V umeleckom diele Ignáca Bizmayera zohrával dôležitú úlohu zmysel pre detail. Figurálne plastiky sú prepracované, na krojových súčiastiach možno sledovať záhyby, výšivky, detaily a výrazy jednotlivých figur. Podrobnosti zobrazené v hline svedčia o výbornej technickej zdatnosti a dokonalej národopisnej znalosti. Diela Ignáca Bizmayera hodnoverne a realisticky zachytávajú konkrétnu myšlienku, ktorá je umocnená farebným efektom a maliarskou zručnosťou.

V bohatej tvorbe Ignáca Bizmayera možno sledovať viaceré techniky. Vedľa figúr sa venoval tradičným maľovaným keramickým doskám, plastickým reliéfom, reliéfnym tanierom s plastikami figúr v svadobných a sviatočných krojoch Slovenska.

Tvorba Ignáca Bizmayera je hlboko preniknutá ľudovým prostredím Slovenska a patrí do klenotnice nášho výtvarného umenia.

SÚČASNÁ VÝTVARNÁ SCÉNA

Obdobie 80. rokov 20. storočia možno nazvať obdobím nástupu silnej generácie keramikov. Väčšina figuralistov vyrástla v dielňach Slovenskej ľudovej majoliky. Vo vlastnej tvorbe sa snažia pokračovať v tradícii západoslovenského džbankárstva. V počiatkoch tvorby viacerých figuralistov badať súvis a inšpiráciu dielom národného umelca Ignáca Bizmayera. Tak ako sa vyvíja umenie, vyvíja sa i umelec. To platí aj v prípade prezentovaných keramikov. Autorskou tvorbou si vytvorili vlastný štýl a výraz, ktorý ich charakterizuje a dáva im prívlastok „osobitý“.

Medzi čelných predstaviteľov patrí profesionálny výtvarník **Alexander Walter** (1941), ktorý je majstrom rôznych žánrov, prírodných inšpirácií, ľudového umenia, hravých tém a motívov. Súčasťou originálnej tvorby autora sú sochársko-keramické kompozície, pomníky a pamätníky.

Typom všestranného keramikára je i **JOZEF FRANKO** (1951), ktorý sa uplatnil vo všetkých sférach keramickej výroby. Venuje sa výrobe tradičnej ľudovomelecke keramiky, figurálnej tvorbe i umeleckému kachliarstvu. Vo figurálnej tvorbe si našiel výraz, ktorý ju robí nezameniteľnú a jedinečnú. Vo svojich dielach často stvárňuje sakrálny motív, nevyhýba sa ani tradičným hrnčiarškim, vinohradníckym, remeselným alebo zbojníckym témam.

Rámec ľudového umelca prekročil aj **MARIÁN LIŠKA** (1961), ktorý je rovnako dobrý kruhár, maliar i figuralista. Jeho figurálne plastiky sú charakteristické dôsledným spracovaním jednotlivých častí a zmyslom pre detail. Rád zobrazuje remeselníkov a postavy zo svojho bezprostredného okolia.

Modelovaním sa zaoberá aj **JÁN VIGLAŠ** (1958). Jeho práce sú kolekciou tradičnej keramiky, kachliarskych výrobkov, maľovaných obrazov a reliéfov. Autor sa rád inšpiruje starými remeselníckymi a vinohradníckymi témami.

Medzi súčasnými figuralistami má pevné miesto aj **JÁN PEČUK** (1956). Jeho drobné figúry, väčšie kompozície i reliéfne taniere z vinohradníckeho, remeselníckeho a dedinského života sú dokladom autorovej znalosti témy a profesionálnej úrovne.

ŽENY FIGURALISTKY

Cesta žien do keramického sveta nebola jednoduchá. Prevládali v nej stereotypy v názoroch na význam a kvalitu povolania „keramikárky“. Napriek dekoratívnosti a jemnosti bola keramika doménou mužov. Ženský prvok v keramických dielňach bol ale prítomný vždy. Začiatky etablovania sa profesionálnych keramikárook spadajú do obdobia 20. rokov 20. storočia. Koniec prvej svetovej vojny priniesol so sebou možnosť seberealizácie žien aj v oblasti umenia. Figuralistky, ktoré vstúpili do výtvarného sveta, sa stali významnými predstaviteľkami úžitkového a dekoratívneho umenia.

Prvými priekopníčkami v keramickom svete sa stali **HELENA JOHNOVÁ** (1884 – 1962), **MARIE VOŘECHOVÁ VEJVODOVÁ** (1889 – 1974), **JÚLIA KOVÁČIKOVÁ HOROVÁ** (1906 – 1978) a **DAGMAR ROSŮLKOVÁ** (1909 – 1998).

Po druhej svetovej vojne získali ženy väčšiu samostatnosť a možnosť uplatniť sa. Aj Slovenská ľudová majolika prijala do dielní viacero žien. Medzi keramikárkami boli aj ženy, ktoré sa venovali figurálnej plastike.

Nové možnosti pre ženskú figurálnu tvorbu priniesli 80. roky 20. storočia. V rámci silnej generácie keramikov sa vyprofilovalo viacero keramikárov figuralistiek. Medzi predstaviteľky ženskej figuralistiky patrí aj **MÁRIA HANÚSKOVÁ** (1964). Jej obľúbeným inšpiračným zdrojom sa stali ľudové kroje v bohatých regionálnych obmenách a variantoch. Rada zobrazuje figúry z ľudového prostredia, ženíchov, nevesty a postavy vinohradníkov.

KERAMIKA S PRÍVLASTKOM „RÓMSKA“

Osobnosť rómskej keramikárky **VIOLY PETRÁŠOVEJ-STOJKOVEJ** (1962 – 1995) je z obsahovej stránky ojedinelá. Ako Rómka reflektovala tradičnú rómsku kultúru, ktorú objavovala prostredníctvom histórie vlastnej rodiny. V plastikách sa snažila vystihnúť „vlastné rómstvo“ a podstatu rómskej duše. Nevyčerpatelným inšpiračným námetom Violy Petrášovej-Stojkovej sa stala žena ako symbol matky, lásky a rodiny.

Figurálna tvorba Petrášovej-Stojkovej sa stala súčasťou kultúrneho dedičstva Rómov na Slovensku.

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Projekt „Deň hlíny – Čaro hlíny“ získal grant z Islandu, Lichtenštajnska a Nórska v sume 199 900,- € prostredníctvom Grantov EHP. Projekt je spolufinancovaný v sume 29 985,- € z prostriedkov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Cieľom projektu je podpora kapacít kultúrnych aktérov a podpora práce s publikom.

Spoločným úsilím k zelenej, konkurencieschopnej a inkluzívnej Európe.

Ak sa chcete dozvedieť viac o programoch a projektoch financovaných z Grantov EHP na Slovensku, navštívte stránku www.eeagrants.sk

SLOVENSKÉ
NÁRODNÉ
MUZEUM

MODRA

SNM – Múzeum Ľudovíta Štúra v Modre
Múzeum slovenskej keramickej plastiky
Kukučínova 15, 900 01 Modra

Otvorené:

november – marec: utorok – piatok 8.30 – 16.00

apríl – október: utorok – piatok 8.30 – 16.00, sobota 9.00 – 15.00

Kontakty:

tel. 033 647 29 44

www.snm.sk

Text: Agáta Petrakovičová Šikulová

Foto: Lucia Mandincová, Miroslav Slámka

Grafická úprava: Miroslav Slámka

ISBN: 978-80-8060-548-3